

2011-04-29
Dnr. 11-400/3975

DNR: 001-033/2011
DATUM: 2011-04-29

Till berörd remissinstans

ANGÅENDE REMISS AV MED RÄTT ATT VÄLJA - FLEXIBEL UTBILDNING FÖR ELEVER SOM TILLHÖR SPECIALSKOLANS MÅLGRUPP (SOU 2011:30)

Detta gäller remissvar på ”Med rätt att välja - flexibel utbildning för elever som tillhör specialskolans målgrupp (SOU 2011:30)”

Dnr: 001-033/2011

Remisstiden sträcker sig till den 17 juni 2011, vilket vi ber er respektera. Om det av några skäl inte är möjligt för er att inkomma med svar inom utsatt tid måste en kontakt tas med den för ärendet ansvariga personen på roteln.

Ansvarig handläggare/borgarrådssekreterare på Skolroteln är Åsa Härkegård, tfn 076-12 29 162.

Remissvar skickas till:

- Skolroteln i **digital form (word/excel)**. Ange KS:s diarienummer som namn på ärenderubrik. Ex: KS 314-331-2004
- KF/KS kansli i **pappersform**.

Adresserna är följande:

Rotelns e-post: Funktion SLK RIV-remissvar eller
RIV-remissvar@stockholm.se

KF/KS kansli, Stadshuset, 105 35 STOCKHOLM

Med vänliga hälsningar

Skolroteln

Remitteringsmapp

Ärende: Remiss av Med rätt att välja - flexibel utbildning för elever som tillhör specialskolans målgrupp (SOU 2011:30)

Inkom till KF/KS kansli den

Behandling i övrigt:

För yttrande senast:

Stadsdelsnämnderna

Facknämnderna
Utbildningsnämnden

Övriga

Stadsledningskontoret

Hörselskadades riksförbund
Stockholmsföreningen

Synskadades riksförbund
Stockholms Stad

REGERINGSKANSLIET

Remiss

2011-04-20

U2011/2219/S

Utbildningsdepartementet

Skolenheten

Leo Gumpert

Telefon 08-4052076

STOCKHOLMS STAD	
Kommunstyrelsen	
KF/KS Kansli	
Ink.	2011-04-28
Dnr:	001-1033/2011
Till:	RTE

Med rätt att välja (SOU 2011:30)

Härmed remitteras delbetänkandet *Med rätt att välja (SOU 2011:30)* av utredningen om en flexibel specialskola (U2010:04).

Remissinstanser:

1. Riksdagens ombudsmän (JO)
2. Socialstyrelsen
3. Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam)
4. Barnombudsmannen
5. Statskontoret
6. Ekonomistyrningsverket
7. Statens skolverk
8. Statens skolinspektion
9. Specialpedagogiska skolmyndigheten
10. Sameskolstyrelsen
11. Skolväsendets överklagandenämnd
12. Högskoleverket
13. Stockholms universitet
14. Linköpings universitet
15. Örebro universitet
16. Malmö högskola
17. Statens kulturråd
18. Diskrimineringsombudsmannen
19. Skåne läns landsting
20. Stockholms läns landsting
21. Västernorrlands läns landsting
22. Västra Götalands läns landsting
23. Örebro läns landsting
24. Falkenbergs kommun
25. Gnesta kommun
26. Göteborgs kommun
27. Haninge kommun

28. Hedemora kommun
29. Helsingborgs kommun
30. Härnösands kommun
31. Hässleholms kommun
32. Karlstads kommun
33. Katrineholms kommun
34. Kramfors kommun
35. Kävlinge kommun
36. Lindesbergs kommun
37. Linköpings kommun
38. Lunds kommun
39. Malmö kommun
40. Malå kommun
41. Piteå kommun
42. Sigtuna kommun
43. Stockholms kommun
44. Sundsvalls kommun
45. Svenljunga kommun
46. Södertälje kommun
47. Uddevalla kommun
48. Umeå kommun
49. Uppsala kommun
50. Vellinge kommun
51. Vänersborgs kommun
52. Örebro kommun
53. Östersunds kommun
54. Afasiförbundet i Sverige
55. Barnplantorna – Riksförbundet för Barn med Cochleaimplantat och Barn med Hörapparat
56. Dövblind Ungdom (DBU)
57. Friskolornas riksförbund
58. Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB)
59. Föräldraalliansen Sverige
60. Handikappförbunden
61. Hörselskadades Riksförbund (HRF)
62. Karolinska universitetssjukhuset
63. Lika Unika, Federationen mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning
64. Lärarförbundet
65. Lärarnas riksförbund
66. Nya Broskolan
67. Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn (DHB)
68. Svenska Förbundet för Specialpedagogik
69. Svenska Skolläkarföreningen
70. Sveriges Dövas Riksförbund (SDR)
71. Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDU)
72. Sveriges elevråd (SVEA)

73. Sveriges elevråds centralorganisation (SECO)
74. Sveriges Kommuner och Landsting
75. Sveriges Psykologförbund
76. Sveriges Skolkuratorers förening
77. Sveriges Skolledarförbund
78. Synskadades riksförbund (SRF)
79. Unga Hörselskadade (UH)
80. Unga Synskadade (US)

Remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 31 augusti 2011. Svaren bör lämnas både på papper och per e-post till registrator@education.ministry.se med hänvisning till diarienummer.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Om remissen är begränsad till en viss del av betänkandet, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria *Svara på remiss – hur och varför* (SB PM 2003:2). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Claes Mårtensson
Rättschef

Kopia till
Fritzes kundservice, 106 47 Stockholm

Med rätt att välja

– flexibel utbildning för elever som tillhör specialskolans målgrupp

*Delbetänkande av Utredningen om en flexibel
specialskola*

Stockholm 2011

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2011:30

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Textbearbetning och layout har utförts av Regeringskansliet, FA/kommittéservice.

Tryckt av Elanders Sverige AB.
Stockholm 2011

ISBN 978-91-38-23565-2
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Utbildningsdepartementet

Regeringen beslutade den 22 april 2010 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda och föreslå hur en flexibel specialskola ska kunna införas. Ann-Marie Begler, generaldirektör, Skolinspektionen förordnades som särskild utredare den 29 april 2010.

Som experter förordnades fr.o.m. den 11 oktober 2010 departementssekreteraren Andreas Hermansson, Finansdepartementet, departementssekreteraren Leo Gumpert, Utbildningsdepartementet, departementssekreteraren Marie Törn, Utbildningsdepartementet, departementssekreteraren Lars Nilsson, Socialdepartementet, departementssekreteraren Anders Widholm, Utbildningsdepartementet och kanslirådet Ulrika Åkerdahl, Utbildningsdepartementet.

Som sekreterare anställdes fr.o.m. den 19 maj 2010 Karin Flemström, föredragande, Kammarrätten i Stockholm, och fr.o.m. den 1 juni 2010 Gabriel Brandström, undervisningsråd, Skolverket. Utredningen, som antagit namnet Utredningen om en flexibel specialskola, överlämnar härmed delbetänkandet *Med rätt att välja – flexibel utbildning för elever som tillhör specialskolans målgrupp* (SOU 2011:30).

Utredningens uppdrag i denna del är härmed slutfört.

Stockholm i mars 2011

Ann-Marie Begler

/Karin Flemström
Gabriel Brandström

Innehåll

Sammanfattning	13
Sammanfattning på lättläst svenska	19
Författningsförslag	27
1 Inledning	55
1.1 Uppdraget.....	55
1.2 Utredningens arbete	55
1.3 Betänkandets disposition.....	57
1.4 Principiella utgångspunkter.....	58
1.4.1 Barnets bästa och vårdnadshavarens valfrihet.....	58
1.4.2 Möjlighet att gå i skola i närheten av hemmet.....	58
1.4.3 Utbildningen ska vara av hög kvalitet	59
1.4.4 Elever med behov av tvåspråkighet ska erbjudas en sådan miljö	59
1.4.5 Hemkommunen har ett särskilt ansvar	59
1.4.6 Ekonomi ska inte avgöra valet av skolform	60
1.5 Deklarationer och konventioner av betydelse inom området för specialpedagogik	60
2 Bakgrund	61
2.1 Elever som är döva eller hörselskadade	61
2.1.1 Få elever är döva eller hörselskadade.....	62
2.1.2 Cochleaimplantat – ett hjälpmedel för barn med grav hörselskada.....	63

2.1.3	Det finns få särskilt anpassade undervisningsmiljöer.....	64
2.1.4	Elevgruppen mår sämre än sina jämnåriga kamrater.....	66
2.1.5	Eleverna har låg måluppfyllelse.....	67
2.1.6	I specialskolan blir eleverna färre och undervisningens kvalitet ifrågasätts.....	68
2.2	Elever med grav språkstörning.....	74
2.2.1	20 000 elever beräknas ha en grav språkstörning.....	75
2.2.2	De flesta eleverna går i grundskolan.....	75
2.2.3	Elevantalet ökar i Hällsboskolan.....	76
2.3	Specialpedagogiskt stöd till elever som tillhör specialskolans målgrupp.....	76
2.3.1	Staten stödjer brett.....	77
2.3.2	Huvudmännen har strukturer, men kompetensen når inte fram till eleven.....	80
2.3.3	Landstingen stödjer individerna genom habilitering.....	85
2.4	Skandinavisk utblick.....	86
2.4.1	I Norge är det en rättighet att lära sig teckenspråk.....	86
2.4.2	I Danmark har hemkommunen hela ansvaret.....	91
3	Målgruppen – i förändring.....	97
3.1	Specialskolans nuvarande målgrupp enligt aktuell författning.....	98
3.2	Den förändrade målgruppen – en utveckling som skett i praktiken.....	99
3.3	En tvåspråkig miljö som verksamhetsmål i specialskolan....	101
3.4	Behov av ändring i skollagen och annan författning.....	102
3.4.1	Elever som är döva eller hörselskadade och som har behov av en ”anpassad undervisningsmiljö”.....	102
3.4.2	Elever som är dövblinda eller annars är synskadade och har ytterligare funktionsnedsättning eller har en grav språkstörning.....	104

3.4.3	Hörande elever med grav språkstörning i behov av teckenspråk för sin kommunikation.....	106
3.5	Processen för inskrivning och mottagande enligt aktuell författning och i praktiken	107
3.5.1	Nämnden för mottagande i specialskolan och för Rh-anpassad utbildning.....	107
3.5.2	Ansökan med underlag.....	108
3.6	Behov av att förändra inskrivningsprocessen.....	109
3.7	Möjligheten att överklaga	110
3.7.1	Herkommunen ska inte kunna överklaga ett beslut om mottagande i specialskolan	111
3.7.2	Möjligheten att överklaga elevens placering vid en viss skolenhet inom specialskolan	112
4	Anpassning av styrdokument efter en förändrad målgrupp.....	115
4.1	Nya kursplaner för de obligatoriska skolformerna.....	115
4.1.1	Elever som är döva eller hörselskadade.....	115
4.1.2	De nya elevgrupperna.....	116
4.1.3	Undantagsbestämmelsens användningsområde.....	117
4.2	Behov av ytterligare anpassning	119
5	En nioårig specialskola	121
5.1	Skolplikt och rätt till utbildning	121
5.1.1	Grundskolan	122
5.1.2	Grundsärskolan.....	122
5.1.3	Specialskolan	123
5.1.4	Särskilt om när skolplikten upphör samt rätten att därefter slutföra skolgången.....	123
5.1.5	Skilnader mellan skolformerna som är relaterade till skolplikten.....	125
5.2	En tioårig eller nioårig specialskola	127
5.2.1	Argument för en fortsatt tioårig specialskola.....	128
5.2.2	Argument för en nioårig specialskola.....	131
5.2.3	Specialskolan ska ha nio årskurser.....	137

5.3	Utformningen av en flexibel nioårig specialskola	140
5.3.1	Rätt till utökad undervisningstid för teckenspråk	140
5.3.2	Rätt till garanterade undervisningstimmar vid förlängd skolgång	143
5.3.3	Behov av översyn av specialskolans läroplan m.m. ...	145
5.4	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	146
6	Deltidsutbildning – utbildning i två skolformer	147
6.1	En rätt till deltidstudning i de obligatoriska skolformerna.....	148
6.1.1	Samarbete mellan skolformer enligt aktuell författning	148
6.1.2	Tidigare möjligheter och förslag till deltidsutbildning	149
6.1.3	Deltidsutbildning ska erbjudas som en rättighet i en permanent lösning.....	151
6.1.4	Syftet med deltidstudning – valfrihet för eleven	152
6.1.5	Vem är deltidselev / vad är att betrakta som deltidstudning	153
6.1.6	Den planerade tidsperioden och möjligheten att avbryta deltidstudningen	156
6.1.7	Information om deltidstudning	157
6.2	Ansvarsfördelningen	158
6.2.1	Huvudmannaskap – huvudansvaret för deltidseleven	158
6.2.2	Särskilt om ansvarsfördelningen	160
6.3	Skyldigheten att samverka och utformningen av utbildningen	162
6.3.1	Planering av elevens utbildning – en gemensam plan.....	163
6.3.2	Om begränsningar i undervisningstid i den andra skolformen krävs.....	163
6.3.3	Val av kursplaner	165
6.3.4	Kunskapskraven och när de ska vara uppfyllda.....	165
6.3.5	Vårdnadshavarnas möjlighet att påverka utformningen av utbildningen.....	166

6.4	Fördelningen av det ekonomiska ansvaret och ersättningens storlek.....	166
6.4.1	Vissa kostnader i samband med deltidstudningen.....	167
6.4.2	Kostnader för resor och eventuellt boende för en deltidselev.....	168
6.4.3	Enskild huvudman som har en elev som deltidselev.....	168
6.5	Övriga frågor.....	169
6.5.1	Bemyndiganden.....	169
6.5.2	Möjlighet att överklaga beslutet om målgruppsstillhörighet och att avbryta utbildningen.....	170
6.5.3	Tillsyn och statlig kvalitetsgranskning av deltidselevs utbildning.....	170
7	Tillämpning av grundsärskolans kursplaner i specialskolan.....	171
7.1	Elevgruppen.....	172
7.2	Beslut om att tillämpa grundsärskolans kursplaner.....	173
7.2.1	Beslut om mottagande i skolformen grundsärskola.....	173
7.2.2	Utredning och beslut i specialskolan.....	174
7.2.3	Behov av reglering av övergången till grundsärskolans kursplaner.....	175
7.3	Mottagande i specialskolan av elever med utvecklingsstörning.....	178
7.4	Undervisning för elever som följer grundsärskolans kursplaner i specialskolan.....	179
7.4.1	Behov av förändring.....	180
8	Teckenspråk i grundskolan och grundsärskolan.....	183
8.1	En rätt till undervisning i teckenspråk i de obligatoriska skolformerna.....	184
8.1.1	Teckenspråkets ställning och status.....	185

8.1.2	Behov av stärkt skydd för rätt till utbildning i teckenspråk.....	187
8.2	En möjlighet att erbjuda specialskolans kursplaner i ämnet teckenspråk i de obligatoriska skolformerna	189
8.2.1	Kursplaner i teckenspråk i de olika skolformerna	190
8.2.2	Behov av en mer kvalificerad kursplan i teckenspråk i grundskolan och grundsärskolan	191
8.2.3	Översyn av kursplanerna i teckenspråk.....	193
8.2.4	Särskilt om val av kursplan	194
8.2.5	Distansundervisning – ytterligare en möjlighet	194
8.3	Teckenspråksundervisning på entreprenad.....	194
9	Specialskolans kursplaner i grundskolan och grundsärskolan	199
9.1	Behov av anpassning av regleringen	199
9.2	En möjlighet att erbjuda undervisning enligt specialskolans kursplaner.....	201
10	Ett ökat finansiellt ansvar för hemkommuner	203
10.1	Kostnader för elever som är döva eller hörselskadade	204
10.1.1	Hemkommuners ersättning för elever i specialskolan.....	204
10.1.2	Ersättningen för elever i kommunala eller fristående hörselklasser med regionalt upptagningsområde.....	205
10.1.3	Kostnaden för integrerade elever i grundskolan	206
10.1.4	En jämförelse av utbildningskostnader.....	207
10.1.5	Tidigare utredningar	208
10.2	Ett tydligare ansvar för hemkommuner.....	209
10.2.1	Principen för ersättningssystemet bör förändras.....	210
10.2.2	Nya ersättningsnivåer	212
10.2.3	Kostnader som ska ingå i ett nytt system.....	213
10.2.4	Beräkningen av den nya ersättningen	215
10.2.5	Riksskolorna har särskilda förutsättningar.....	216
10.2.6	Ikraftträdande.....	217

10.3	Alla kommuner ska betala samma ersättning	217
10.3.1	Elevantalet i specialskolan minskar	218
10.3.2	Få kommunala alternativ där staten bedriver utbildning	219
10.3.3	Kommuner med regionala hörselklasser har andra förutsättningar	220
10.3.4	Tidigare motiv till nedsatt ersättning	220
10.4	Ett nytt system kräver en översyn av specialskolans kostnader	221
10.4.1	Lärartäthet och undervisningskostnader	222
10.4.2	Lokalkostnader	223
10.4.3	Skolmältider och övriga kostnader	224
10.4.4	Utrymme för verksamhet utan författningsstöd	225
11	Förstärkt statligt stöd för bättre resultat och ökad kvalitet	227
11.1	En tidsbegränsad förstärkning av stödet	230
11.1.1	En nationell samordnare	231
11.1.2	Organisation och finansiering	236
11.2	Det statliga stödet på lång sikt	239
11.2.1	Förstärk statens specialpedagogiska stöd	239
11.2.2	Säkerställ tillgången till utbildad personal	241
12	Ekonomiska konsekvenser och finansiering m.m.	243
12.1	En nioårig specialskola	244
12.1.1	Tre scenarier	246
12.2	Deltidsutbildning – utbildning i två skolformer	248
12.2.1	Kommunala skolhuvudmän	249
12.2.2	Specialpedagogiska skolmyndigheten	250
12.3	Teckenspråk i grundskolan och grundsärskolan	251
12.3.1	Kommunala skolhuvudmän	254
12.3.2	Enskilda skolhuvudmän	255
12.3.3	Huvudmän som kan sälja teckenspråkskompetens	256

12.4	Ett ökat finansiellt ansvar för hemkommuner	256
12.4.1	Steg 1 – höjd ersättning för alla kommuner	257
12.4.2	Steg 2 – ett nytt ersättningssystem	257
12.5	Förstärkt statligt stöd för bättre resultat och ökad kvalitet	258
12.6	Kommentarer till vissa övriga förslag	258
12.6.1	Målgruppen – i förändring	258
12.6.2	Tillämpning av grundsärskolans kursplaner i specialskolan	259
12.7	Finansiering	259
13	Övriga konsekvenser	263
13.1	Konsekvenser för barnet	263
13.2	Den kommunala självstyrelsen	264
13.3	Sysselsättning och offentlig service	264
13.4	Övriga konsekvensanalyser enligt kommittéförordningen	265
14	Författningskommentar	267
Bilagor		
<i>Bilaga 1</i>	Kommittédirektiv	291
<i>Bilaga 2</i>	Tilläggsdirektiv	301
<i>Bilaga 3</i>	Deklarationer och konventioner av betydelse inom området för specialpedagogik	307
<i>Bilaga 4</i>	Specialskolor	313
<i>Bilaga 5</i>	Deltidsutbildning vid specialskolorna under läsåret 2009/10	317
<i>Bilaga 6</i>	Utredningens enkät	321
<i>Bilaga 7</i>	Beräkningar av vissa ekonomiska konsekvenser	323

Sammanfattning

Alla barn och unga har lika rätt till en god utbildning i en trygg miljö. Barn med funktionsnedsättning ska ha samma möjligheter att välja skolform och skola som andra barn har.

Specialskolans målgrupp har förändrats. Allt fler barn med grav hörselnedsättning får med ny teknik andra möjligheter att lära och utvecklas. Elever som är döva eller hörselskadade har därför andra behov i dag. Föräldrar till barn med funktionsnedsättning väljer också i allt högre utsträckning en skola nära hemmet. Detta har lett till att antalet elever i de statliga specialskolorna har minskat.

Denna utredning ska enligt direktiven utreda och föreslå hur en flexibel utbildning för elever som tillhör specialskolans målgrupp ska kunna införas.

Eleverna får inte den utbildning de har rätt till

Hemkommunen har det övergripande utbildningsansvaret för sina barn och unga. Samtidigt klarar kommunala och enskilda huvudmän i flera fall inte av att ge eleverna det stöd de har rätt till. Det har visat sig i olika studier att elever som är döva eller hörselskadade har en svår skolsituation och att elevgruppen når de nationella målen i lägre utsträckning än sina hörande kamrater. Utredningen konstaterar att föräldrars och elevers valfrihet är starkt begränsad. Det finns få möjligheter för elever som är döva eller hörselskadade att läsa teckenspråk i grundskolan och det finns få särskilt anpassade undervisningsmiljöer.

Föräldrar som vill ge sina barn tillgång till en tvåspråkig miljö med teckenspråk och svenska är i princip hänvisade till den statliga specialskolan. Trots goda resurser är dock måluppfyllelsen för elever i specialskolan lägre än i grundskolan. Granskningar har visat att det finns stora brister i undervisningens kvalitet.

Eleverna ges således inte förutsättningar att lyckas varken i grundskolan eller i den statliga skolan. Mot denna bakgrund lämnar utredningen förslag som syftar till att öka valfriheten, höja kvaliteten i undervisningen och förbättra resultaten. Utredningens förslag ska möjliggöra en mer flexibel utbildning för eleverna.

Hemkommunen får ett ökat ansvar

Det ska inte vara mer ekonomiskt fördelaktigt för en kommun att ha en elev i specialskolan i stället för i ett kommunalt eller fristående alternativ. Föräldrars val av skola ska inte medföra att kommunerna kan få en lägre kostnad för utbildningen än vad de hade haft om eleven gått kvar i hemkommunen. Att staten subventionerar kommuner som har elever som väljer specialskolan bidrar inte till likvärdiga förutsättningar för olika huvudmän.

Utredningen föreslår att principen för ersättningssystemet ska förändras så att det i framtiden baseras på specialskolans faktiska kostnader. Det innebär att ersättningsnivåerna för en elev i specialskolan höjs. Höjningen ska ske i två steg för att kommunala huvudmän ska få tid att anpassa sina verksamheter. Från och med den 1 januari 2012 föreslås ersättningen för samtliga kommuner med elever i specialskolan vara 300 000 kronor per elev och läsår. Enligt utredningens förslag ska det nya ersättningssystemet införas från och med den 1 januari 2013. Det kommer att innebära att ersättningsnivån höjs ytterligare till cirka 550 000 kronor per elev och läsår. I samband med att ett nytt system införs föreslår utredningen också att en översyn av kostnadseffektiviteten i specialskolan genomförs.

Det krävs en satsning på ökad kvalitet och valfrihet

Samtliga skolhuvudmän bör ges bättre förutsättningar att erbjuda en likvärdig utbildning för de berörda elevgrupperna. Den redovisade problembilden visar att det behövs en samordnad satsning för att öka måluppfyllelsen för elever som är döva eller hörsel-skadade och elever med grav språkstörning i behov av teckenspråk. Staten bör därför, utöver det specialpedagogiska stöd som i dag ges genom Specialpedagogiska skolmyndigheten till kommunala och enskilda huvudmän, genomföra en tidsbegränsad satsning under

åren 2012 till 2014. Satsningen kommer att komma såväl elever som potentiellt kan tillhöra specialskolans målgrupp som andra elever som är döva eller hörselskadade till godo.

Utredningen föreslår att en nationell samordnare får i uppdrag att leda satsningen, vilken består av tre delar: statsbidrag för kvalitetshöjande insatser, fortbildning i teckenspråk och stimulansbidrag för att få fler huvudmän att erbjuda anpassade undervisningsmiljöer.

Utredningen bedömer också att statens stöd genom Specialpedagogiska skolmyndigheten kommer att förstärkas genom att resurser omfördelas från skolverksamhet till rådgivande och stödjande verksamhet. Resurser ska omfördelas genom att skolverksamheten bedrivs mer kostnadseffektivt.

Tillgång till undervisning i teckenspråk och en tvåspråkig miljö ska öka

Alla elever som har behov av teckenspråk ska ha rätt att få undervisning i ämnet. Enligt språklagen ska alla döva, hörselskadade eller personer med språkstörning som har behov av svenskt teckenspråk ha möjlighet att lära sig, utveckla och använda det. Utredningen föreslår att teckenspråk jämställs med de nationella minoritetsspråken i skollagen och i skolförordningen. Det innebär att samma bestämmelser ska gälla för elever som väljer teckenspråk som språkval eller modersmål som för elever som på samma sätt väljer ett nationellt minoritetsspråk.

Utredningen föreslår även en möjlighet för grundskolan eller grundsärskolan att erbjuda sina elever att följa specialskolans kursplaner i ämnena teckenspråk, svenska, engelska samt rörelse och drama. I grundskolan ska specialskolans kursplan i moderna språk också kunna erbjudas. Som en följd av detta bör även distansundervisning få erbjudas enligt kursplanerna i teckenspråk. Det ges därmed goda möjligheter för huvudmän att fullgöra sin skyldighet att undervisa elever i teckenspråk. Utredningen föreslår även att kommuner ska få köpa denna kompetens från en annan skolhuvudman.

En nioårig specialskola ska införas

Utredningen föreslår att specialskolan ska ha nio årskurser. Alla skolformer ska i så stor utsträckning som möjligt ha en gemensam reglering. Utredningen anser att regleringen av specialskolan kan och bör anpassas ytterligare till regleringen av grundskolan. En nioårig specialskola är mer likvärdig för elever som väljer mellan kommunala, fristående och statliga skolor för döva eller hörsel-skadade. En undervisning som är anpassad och planerad utifrån nio år skapar förutsättningar för att fler elever ges möjligheten att uppnå målen inom den tiden. Skolinspektionens tillsyn har visat att undervisningen i flera fall inte är anpassad efter elevernas behov och att förväntningarna på elevernas förmåga är för låga. Att det finns elever som har behov av extra skolgång kan inte motivera en längre skolplikt för alla elever i specialskolan. En förändring av skolplikten underlättar också möjligheter för elever att byta skolform utifrån behov.

Specialskolans målgrupp bör anpassas till verkligheten

Skollagens reglering av specialskolans målgrupp skiljer sig från hur inskrivningen går till. Utredningen föreslår att målgruppen för specialskolan ska omformuleras för att bättre stämma överens med hur mottagandet faktiskt går till. Elever och deras vårdnadshavare ska ha större möjlighet att välja den skolform de anser bäst tillgodoser elevens behov av en anpassad undervisningsmiljö. I begreppet anpassad undervisningsmiljö ryms bl.a. behov av anpassningar i den fysiska miljön, i pedagogik och språklig miljö.

Utbildning delvis i specialskola och delvis i grundskola eller grundsärskola ska vara en rättighet

Valfriheten för elever som tillhör specialskolans målgrupp bör öka. Utredningen föreslår därför att en elev i grundskolan eller grundsärskolan som tillhör specialskolans målgrupp ska ha rätt att få sin utbildning delvis inom specialskolan. En elev i specialskolan ska också ha rätt att få sin utbildning delvis i grundskolan eller grundsärskolan. Det är elevens vårdnadshavare som har rätt att välja om eleven ska vara deltidselev eller heltidselev vid specialskolan. Eleven har alltid rätt att ansöka om att bli heltidselev.

Ett syfte med deltidstudning är att eleven ska kunna välja att inte flytta från sina föräldrar och kamrater på heltid. Elever som är döva eller hörselskadade ges på detta sätt en möjlighet att ta del av den tvåspråkiga undervisningen i en teckenspråkig miljö som specialskolan ska erbjuda. För en elev i specialskolan kan deltidstudning i grundskolan eller grundsärskolan möjliggöra en övergång tillbaka till hemskolan.

Utbildning för elever som läser enligt grundsärskolans kursplaner i specialskolan ska vara rättssäker och anpassad

Elever med utvecklingsstörning har sedan år 2000 haft möjlighet att läsa enligt grundsärskolans kursplaner i specialskolan. Utredningen har identifierat två förhållanden där förändringar i styrdokument behöver genomföras. Beslutet om att en elev har rätt att läsa enligt grundsärskolans kursplaner i specialskolan är inte reglerat i författning och det är därför inte möjligt att överklaga ett sådant beslut. Det förhållandet är inte rättssäkert för eleverna. Vidare finns det inte anpassade kursplaner för elever som är döva eller hörselskadade som läser enligt grundsärskolans kursplaner. Efter som Skolverket har påbörjat ett arbete för att anpassa kursplanerna finns ingen anledning för utredningen att lämna förslag i denna del.

När det gäller regleringen av beslutet att ha rätt att läsa enligt grundsärskolans kursplaner i specialskolan föreslår utredningen att detta regleras på samma sätt som vid mottagande i skolformen grundsärskola. Utredningen föreslår också att det ska vara Nämnden för mottagande i specialskolan och Rh-anpassad utbildning som ska fatta beslutet.

Undantagsbestämmelsen vid betygssättning i specialskolan ska ändras

Lärare i specialskolan får i dag inte ta hänsyn till om en elev har en synskada eller en grav språkstörning vid betygssättningen. Dessa elevgrupper har inte anpassade kursplaner i likhet med elever som är döva eller hörselskadade. När de nya kursplanerna för grundskolan utarbetades av Skolverket strävade myndigheten efter att i största möjliga mån undvika moment som skulle kunna medföra svårigheter för elever med olika typer av funktionsnedsättningar.

Det finns trots detta behov av att anpassa specialskolans styrdokument ytterligare.

Utredningen föreslår att lärare vid betygssättningen ska få möjlighet att bortse från enstaka mål som eleven ska ha uppnått. Denna möjlighet ska avse elever som har andra funktionsnedsättningar än dövhet eller hörselskada.

Konsekvenser av utredningens förslag

Utredningens förslag får huvudsakligen konsekvenser för elever som är döva eller hörselskadade. Flera av utredningens förslag ger dessa elever ökade möjligheter till en flexibel utbildning. De får ökade möjligheter att läsa teckenspråk i grundskolan och samtidigt även möjlighet att delvis få sin utbildning vid en specialskola. De ökade kostnaderna för kommuner med elever i specialskolan markerar tydligt att alla kommuner är skyldiga att erbjuda en anpassad utbildning för elevgruppen. Detta kommer att leda till att fler elever får en bättre skolsituation på hemmaplan. En nioårig specialskola möjliggör för eleverna att gå i en skola på samma villkor som sina hörande kamrater. De elever som kommer att ha behov av att läsa längre kommer också att få det.

Kommunala huvudmän blir med utredningens förslag skyldiga att erbjuda teckenspråksundervisning och att finansiera deltidstudning. De två skyldigheterna bedöms medföra marginella ekonomiska konsekvenser för kommunsektorn. Utredningens förslag om att höja ersättningsnivåerna kommer att leda till ökade kostnader med cirka 200 miljoner kronor för kommunala huvudmän. De ökade statliga intäkterna ska till viss del finansiera den nationella samordnaren. Den största delen av de ökade intäkterna ska återföras till kommunerna via det generella statsbidraget. Förslagen blir därför kostnadsneutrala för kommunsektorn.

Specialpedagogiska skolmyndigheten påverkas huvudsakligen av förslaget om en nioårig skolplikt. Det innebär att myndigheten måste förändra undervisningens organisering. Förslaget kan på sikt också innebära färre elever i specialskolan. En skyldighet att erbjuda deltidstudning kommer också att ställa andra krav på specialskolorna. Övriga förslag förväntas ge endast marginella effekter på ekonomi och organisation.

Sammanfattning på lättläst svenska

Utredning om specialskolan

Svenska staten har specialskolor
för barn med dövhet eller hörselnedsättning.
Men ny teknik gör att allt fler barn
med grav hörselnedsättning
kan lära sig på andra sätt än förut.
Föräldrar till barn med funktionsnedsättning
väljer också oftare en skola nära hemmet.
Detta har gjort att färre elever går
i de statliga specialskolorna.
Denna utredning ska utreda och föreslå
hur utbildning till dessa elever ska
kunna bli bättre i framtiden.

Eleverna får inte den utbildning som de har rätt till

Kommunen har ansvar för de barn och unga
som bor i kommunen.
Men kommunerna kan inte alltid ge eleverna
det stöd som alla elever har rätt till.

Flera undersökningar visar
att elever med dövhet eller hörselnedsättning
har det svårt i skolan
och att de inte lär sig lika mycket
som sina hörande klasskamrater.

Vår utredning visar att föräldrarna till dessa barn
och eleverna själva
inte kan välja skola som alla andra.

Få elever får lära sig
att läsa teckenspråk i grundskolan
och skolorna är inte anpassade för elevernas behov.
Föräldrar som vill att barnen ska lära sig
både teckenspråk och svenska
kan i dag bara välja den statliga specialskolan.

Men eleverna i specialskolan
får inte lära sig lika mycket
som eleverna i grundskolan.
Elever med dövhet och hörselskada
får inte samma chans till utbildning i grundskolan
och inte heller i specialskolan.

Därför lämnar utredningen förslag
till att ge dessa elever större chans att välja skolform,
förslag på hur undervisningen ska bli bättre,
och hur dessa elever ska kunna lära sig mer i skolan.

Kommunerna ska få mer ansvar
Kommunerna ska se till att det finns skolor
för alla barn i kommunen.
Men när en kommun inte kan
ge undervisning i kommunens egna skolor
för barn med särskilda behov
säger kommunen att barnen istället
kan gå i statlig specialskola,
som staten betalar.

Utredningen tycker det är fel
att kommuner kan spara pengar på
att ha en elev i statens specialskola
i stället för att ordna undervisning
i kommunernas egna skolor eller friskolor.

Därför föreslår utredningen nya regler
för vad kommunerna ska betala
för att ha barn i statliga specialskolor.

Staten ska sluta att betala
en del av undervisningen

och istället låta kommunerna betala vad det egentligen kostar att ha barn i specialskola.

Vi föreslår att man höjer kostnaden två gånger med lite tid emellan. Då hinner kommunerna se till att deras egna skolor kan ta emot elever med särskilda behov.

Från och med 1 januari år 2012 föreslår vi att alla kommuner med elever i specialskolan ska betala 300 000 kronor för varje elev och varje år eleven går i specialskolan.

Utredningen föreslår också att de nya reglerna för betalning ska börja gälla 1 januari år 2013. Då ska staten också höja priset till ungefär 550 000 kronor för varje elev och år.

Mer pengar till bättre undervisning och fler skolor att välja på

Alla som äger skolor, både kommuner, företag och staten ska lättare kunna ge elever med dövhet eller hörselnedsättning lika bra utbildning som andra elever får. De problem som vi sett visar att man behöver satsa mer på alla skolor.

Utredningen föreslår att en nationell samordnare ska ge stödet. Stödet ska bland annat vara statsbidrag för utbildning i teckenspråk och bidrag till dem som äger skolor så att de kan anpassa sina skolor.

Staten ger i dag stöd till kommunala skolor och fristående skolor genom Specialpedagogiska skolmyndigheten. Det ska staten fortsätta med.

**Det ska bli lättare
att få undervisning i teckenspråk
och vara i en klass med hörande elever**

Språklagen säger
att alla personer med funktionsnedsättning
som behöver svenskt teckenspråk
ska få lära sig svenskt teckenspråk.

Utredningen föreslår att teckenspråk
ska ha samma rätt
som de nationella minoritetsspråken har
i skollagen och i skolförordningen.
Det betyder att reglerna ska vara samma
för elever som väljer teckenspråk som språkval eller modersmål
som reglerna för elever som väljer ett nationellt minoritetsspråk.

Utredningen föreslår också
att grundskolan och grundsärskolan
ska kunna låta sina elever följa specialskolans kursplaner
i ämnena teckenspråk, svenska, engelska och rörelse och drama.
Grundskolan ska också kunna
ge specialskolans kursplan i moderna språk.
En elev ska också kunna få distansundervisning
enligt kursplaner i teckenspråk.
På så sätt kan alla skolor se till att
att det finns undervisning i teckenspråk.

Utredningen föreslår också
att kommunerna ska få köpa in utbildade lärare i teckenspråk
från en annan kommun eller från staten.

Det ska finnas en nioårig specialskola
Utredningen tycker att specialskolan
ska följa samma regler som grundskolan.
Därför föreslår utredningen
att specialskolan ska ha nio årskurser.

En nioårig specialskola liknar mer
den utbildning som elever får i kommunala
och fristående skolor.

Bara för att vissa elever behöver gå längre tid i skolan
ska inte alla elever i specialskolan
gå längre tid i skolan.
Om man ändrar till nioårig specialskola
blir det också lättare för eleverna att byta skolform.

Specialskolan ska vara för dem som går där
Elever och deras föräldrar
ska kunna välja den skolform
som de tycker är bäst anpassad för deras barn.
När vi skriver anpassad menar vi
att både klassrummen, sätten att lära ut
och språket som man lär ut på,
ska vara anpassade efter vad eleven behöver.

Skollagen har regler
för vilka elever som ska gå i specialskola.
Men de reglerna stämmer inte med
vilka elever som börjar specialskola.
Utredningen föreslår
att man skriver nya regler för vilka elever
som specialskolan är till för.

**Elever ska kunna gå delvis i specialskola
och delvis i grundskola eller grundsärskola**
Alla elever ska ha rätt att välja
i vilken form av skola de ska få gå i.
Därför föreslår utredningen
att en elev i grundskolan eller i grundsärskolan
som tillhör dem som får gå i specialskolan
ska ha rätt att få sin utbildning delvis inom specialskolan.

En elev i specialskolan ska också ha rätt
att få sin utbildning delvis
i grundskolan eller grundsärskolan.
Elevens vårdnadshavare har rätt att välja
om eleven ska vara deltidselev
eller heltidselev vid specialskolan.
Eleven har alltid rätt att ansöka
om att bli heltidselev.

Det som är bra med utbildning på deltid är att eleven ska kunna välja att inte flytta från sina föräldrar och kamrater på heltid.

Elever med dövhet eller hörselnedsättning får då en chans att vara med i tvåspråkig undervisning i en teckenspråkig miljö som specialskolan ska erbjuda. För en elev i specialskolan kan deltidstudier i grundskolan eller grundsärskolan göra det lättare att sedan gå tillbaka till den skola som ligger nära hemmet.

Det saknas vissa regler om utbildning för elever med utvecklingsstörning i specialskolan

Elever med utvecklingsstörning har sedan år 2000 kunnat få undervisning efter grundsärskolans kursplaner i specialskolan.

Det finns regler om detta.

Men det finns inga regler om hur man beslutar om en elev ska få undervisningen efter grundsärskolans läroplaner.

När det inte finns regler blir det otryggt för eleven.

Det finns heller inga anpassade kursplaner för elever med dövhet eller hörselnedsättning som läser enligt grundsärskolans kursplaner. Eftersom ett arbete har påbörjats för att anpassa kursplanerna tänker den här utredningen inte lämna förslag på det.

När det gäller regler för vem som ska ha rätt att följa grundsärskolans kursplaner i specialskolan föreslår utredningen att reglerna ska likna de som grundsärskolan har.

Utredningen föreslår också att Nämnden för mottagande i specialskolan och Rh-anpassad utbildning ska fatta beslut

om vilka elever som ska följa grundsärskolans kursplaner.

Ändra på reglerna för betyg i specialskolan
Utredningen tycker att specialskolan borde följa nya regler för betyg.

När lärare i specialskolan sätter betyg får de inte tänka på om en elev har synnedsättning eller en grav språkstörning. Utredningen föreslår att lärarna ska kunna låta bli att räkna in sådant som eleven ska ha lärt sig. Detta ska bara vara för elever som har andra funktionsnedsättningar än dövhet eller hörselnedsättning.

Vad kommer utredningens förslag att leda till?
Den här utredningens förslag handlar mest om elever med dövhet eller hörselnedsättning.

Flera av utredningens förslag gör det lättare för dessa elever att kunna välja var och hur de vill ha sin utbildning. Eleverna får större chans att läsa teckenspråk i grundskolan och samtidigt kunna få delar av sin utbildning i en specialskola.

Det kommer att bli dyrare för kommunerna eftersom alla kommuner måste kunna ge anpassad utbildning för dessa elever. Det kommer att ge fler elever bättre undervisning i en skola nära hemmet.

En nioårig specialskola kommer att ge eleverna en chans att gå i en skola på samma villkor som sina hörande kamrater. De elever som kommer att ha behov av att ha undervisning längre tid än nio år, kommer också att få det.

Utredningens förslag säger att kommunala skolor måste ha teckenspråksundervisning

och kunna betala för deltidsutbildning.
Det kommer inte att bli särskilt dyrt för kommunerna.

Utredningen föreslår att höja kostnaden med ungefär 200 miljoner kronor för kommunerna. De pengar som staten får för detta ska staten betala den nationella samordnaren med. Men den största delen av de pengar som staten får ska staten betala tillbaka till kommunerna med statsbidrag. Därför kommer utredningens förslag inte att kosta kommunerna något.

Specialpedagogiska skolmyndighetens arbete kommer att förändras om specialskolan blir nioårig. Förslaget kan också leda till att det blir färre elever i specialskolan i framtiden. Om specialskolorna ska kunna ha deltidsutbildning måste de förändra sitt arbete.

Författningsförslag

1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 7 kap. 6, 12 och 15 §§, 10 kap. 6–7 §§, 11 kap. 9–10 §§, 12 kap. 3, 5, 7–8, 14, 16, 19, 21 och 24–25 §§, 23 kap. 1, 4 och 6 §§ och 28 kap. 14 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas nya bestämmelser, 2 kap. 8 a §, 7 kap. 6 a och 9 a §§, 10 kap. 4 a §, 11 kap. 6 a § och 12 kap. 5 a och 8 a §§, samt närmast före 2 kap. 8 a §, 7 kap. 9 a § och 12 kap. 5 a § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning Huvudmän inom skolväsendet

Huvudman för deltidsutbildning

8 a §

Kommuner är huvudmän för utbildning för elever i dess grundskola eller grundsärskola som, enligt 7 kap. 9 a §, även är deltids elever i specialskolan.

Staten är huvudman för utbildning för elever i specialskolan som, enligt 7 kap. 9 a §, även är deltids elever i grundskolan eller grundsärskolan.

Enskilda huvudmän för en